

มาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) ในเรือนจำ
Measures for the control of COVID-19 infectious disease (COVID-19) in prisons

ไพรวลัย สุหนตรา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Praiwan Sunthra
Maha Sarakham Rajabhat University
Email: praiwan2515sam@gmail.com

วันที่รับบทความ: 19 มกราคม 2564; วันแก้ไขบทความ 21 มีนาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 30 มีนาคม 2564
Received: January 19, 2021; Revised: March 21, 2021; Accepted: March 30, 2021

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) กำลังเป็นปัญหาใหญ่ของทุกประเทศทั่วโลกในเวลานี้ รวมถึงประเทศไทยที่รัฐบาลได้ประกาศใช้มาตรการต่างๆ เพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) ในประเทศ เช่น มาตรการการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social distancing) การรณรงค์ให้ประชาชนอยู่บ้านเพื่อลดการแพร่เชื้อ การล้างมือบ่อยๆ สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อออกนอกบ้าน มาตรการเหล่านี้อาจเป็นเรื่องง่ายสำหรับคนทั่วไปในสังคม แต่สำหรับคนในเรือนจำที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันอย่างแออัดในพื้นที่จำกัดตลอดเวลา การปฏิบัติตามมาตรการของรัฐบาลคงเป็นเรื่องยาก และเมื่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 แพร่ระบาดเข้าไปในเรือนจำเมื่อไรจะเป็นเรื่องยากในการควบคุมโรค ขณะที่สังคมภายนอกกำลังเผชิญหน้ากับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) รอบที่ 3 ซึ่งในครั้งนี้นับเหมือนจะหนักหนาสาหัสมากกว่าครั้งก่อนหน้า ด้วยตัวเลขผู้ติดเชื้อที่พุ่งสูงขึ้นด้วยอัตราความเร็วที่น่ากังวล ภายในเรือนจำหลายเรือนจำก็กำลังเผชิญปัญหาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) เช่นเดียวกัน และอาจน่ากังวลยิ่งกว่าภายนอกเนื่องจากผู้ต้องขังมีจำนวนมากและการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในเรือนจำที่มีสภาพแออัดยัดเยียด โดยเฉพาะในเรือนนอน สถานการณ์เช่นนี้จึงไม่อาจวางใจได้ บทความนี้จะได้นำเสนอมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) ในเรือนจำ เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวทางการป้องกันและการควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) ในหมู่ผู้ต้องขังเพื่อให้ญาติ ประชาชน และสังคมภายนอกได้เกิดความรู้และความเข้าใจในบริบทการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในการควบคุมดูแลและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19)

คำสำคัญ: มาตรการควบคุม, ไวรัสโคโรนา 2019 และ เรือนจำ

Abstract

The coronavirus infection (COVID-19) epidemic is becoming a major problem in all countries around the world at this time. Including Thailand, where the government has announced various measures To stop the spread of COVID-19 in the country, such as social distancing measures. Campaign to keep people at home to reduce transmission Washing your hands often And wearing a mask every time when going out These measures may be easy for the average person in society. But for people in prisons who have to live together in a crowded confined space all the time. Acting under government measures would be difficult. And when coronavirus 2019 or COVID-19 When the epidemic enters a prison, it becomes difficult to control. As the outside society faces the third round of the coronavirus disease (COVID-19) outbreak, this time it seems to be more serious than the previous With the number of infected people soaring at an alarming rate In prisons, many prisons are also grappling with the coronavirus disease (COVID-19) outbreak. Likewise, and it can be more worrying than the outside, due to the high number of inmates and their livelihoods in overcrowded prisons, especially in prisons. This situation is therefore unreliable

In this article, we will present the epidemic control measures for the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) in prisons to point out the prevention and control measures for the 2019 COVID-19 epidemic or (COVID - 19) In prisons to point out the prevention and control of COVID-19 (COVID-19) outbreak among inmates so that relatives, people and outside society can gain knowledge and understanding in the working context of Correctional officer To supervise and treat prisoners in the COVID-19 epidemic situation

Keywords: Control measures, coronavirus 2019 and prisons

บทนำ

ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสในสัตว์ มีหลายสายพันธุ์ โดยปกติไม่ก่อโรคในคน แต่เมื่อกลายพันธุ์เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ก่อโรคในมนุษย์ได้ (ซึ่งมักเกิดจากการจัดการที่ผิดธรรมชาติโดยมนุษย์) ในขณะที่มนุษย์ยังไม่รู้จัก และไม่มี ภูมิคุ้มกัน ก็จะทำให้เกิดการระบาดของโรคในคน โรคโควิด-19 (COVID-19, ย่อจาก Coronavirus disease 2019) เป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนา ซึ่งมีชื่อทางการว่า SARS-CoV-2 ทำให้เกิดไข้ ไอ และอาจมี ปอดอักเสบ เริ่มพบผู้ป่วยครั้งแรกเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ที่เมืองอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑล หูเป่ย์ ภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งเป็นเมืองใหญ่มีผู้คนหนาแน่น จึงเกิดการระบาดใหญ่ได้รวดเร็ว การดูแลรักษา เป็นไปอย่างฉุกเฉิน มีคนป่วยหนักและตายมากเกินไปจนควรจะเป็น จนประเทศจีน

ต้องปิดเมือง และปิดประเทศต่อมา ขณะนี้ประเทศจีนสามารถควบคุมได้ จนแทบจะไม่มีผู้ป่วยรายใหม่ แต่โดยธรรมชาติแล้ว จะยังมีผู้ที่มีเชื้ออยู่ ผู้ป่วยรายแรกที่ได้รับการรักษาในประเทศไทย เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 เป็นคนจีนที่รับเชื้อจากการ ระบาดในประเทศจีน และได้เดินทางมาประเทศไทย หลังจากนั้น มีผู้ป่วยอีกหลายรายที่มาจากประเทศอื่น ส่วนผู้ป่วยที่ติดเชื้อในประเทศไทยรายแรก มีการรายงานเมื่อ 31 มกราคม 2563 โรคนี้เกิดจากไวรัสโคโรนา (Corona virus) ที่กลายพันธุ์ในธรรมชาติเป็นสายพันธุ์ใหม่ จากการที่ธรรมชาติถูกมนุษย์ทำร้าย โดยมีสมมุติฐานว่า ไวรัสอาจจะมีแหล่งเริ่มต้นคือค้างคาว และกลายพันธุ์เมื่อผ่านสัตว์ตัวกลาง กลายเป็นไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ที่ก่อโรคในคน และคนไปรับเชื้อมาแพร่ระหว่างคนสู่คน ทั้งนี้ต้องรอการพิสูจน์ต่อไป เคยมีเหตุการณ์ที่คล้ายคลึง กันจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในอดีต คือ การเกิดโรค SARS (พ.ศ.2545) และ MERS (พ.ศ.2557) ซึ่งทั้งสองโรคนั้น ผู้ป่วยมีอาการหนักทั้งหมดและต้องอยู่ในโรงพยาบาล จึงสกัดการแพร่โรคได้ไม่ยากนัก ส่วนผู้ป่วยโรค COVID-19 ที่แพร่เชื้อ มีทั้งผู้ที่มีอาการน้อยหรืออาจไม่มีอาการ นอกเหนือจากผู้มีอาการหนักซึ่งมีน้อยกว่ามาก จึงควบคุมการระบาดได้ยากกว่า การระบาดที่ใกล้เคียงกับครั้งนี้นมากที่สุด คือการระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ ใหม่ 2009 (Influenza A (H1N1) pdm09 virus) ใน พ.ศ. 2552 ซึ่งเริ่มจากอเมริกาแล้วระบาดหนักไปทั่วโลก แต่คนที่ติดเชื้อโควิด-19 สามารถแพร่เชื้อได้ในช่วงเวลาของการติดเชื้อได้นานกว่า การระบาดจึงน่าจะ กว้างขวางกว่า และควบคุมยากกว่า ในขณะที่ โรคโควิด-19 ได้ระบาดไปทั่วโลก

ไวรัสโคโรนา คืออะไร

ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสในวงศ์ใหญ่ที่เป็นสาเหตุของโรคทั้งในสัตว์และคน ในคนนั้น ไวรัสโคโรนาหลายสายพันธุ์ทำให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่มีอาการรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรกระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ไวรัสโคโรนาที่ค้นพบล่าสุดทำให้เกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19

โรคโควิด 19 คืออะไร

โรคโควิด 19 คือโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักเลยก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคมปี 2019 ขณะนี้โรคโควิด 19 มีการระบาดใหญ่ไปทั่ว ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลก

อาการของโรคโควิด 19 คืออะไร

อาการทั่วไปของโรคโควิด 19 ที่พบบ่อยที่สุดคือ ไข้ ไอ ลื่นไม่รับรส จมูกไม่ได้กลิ่น และอ่อนเพลีย อาการที่พบน้อยกว่าแต่อาจมีผลต่อผู้ป่วยบางรายคือ ปวดเมื่อย ปวดหัว คัดจมูก น้ำมูกไหล เจ็บคอ ท้องเสีย ตาแดง หรือผื่นตามผิวหนัง หรือสัณฐานเปลี่ยนตามนิ้วมือนิ้วเท้า อาการเหล่านี้มักจะไม่น่ารุนแรงนักและค่อยๆเริ่มทีละน้อย บางรายติดเชื้อแต่มีอาการไม่รุนแรง ผู้ป่วยส่วนมาก (80%) หายป่วยได้โดยไม่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ประมาณ 1 ใน 5 ของผู้ติดเชื้อโควิด 19 มีอาการหนักและหายใจลำบาก ผู้สูงอายุและมีโรคประจำตัวเช่น ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน หรือมะเร็งมีแนวโน้มที่จะมีอาการป่วยรุนแรงกว่า

อย่างไรก็ตามทุกคนสามารถติดโรคโควิด 19 ได้และอาจป่วยรุนแรง คนทุกเพศทุกวัยที่มีอาการไข้ และ/หรือไอร่วมกับอาการหายใจลำบาก/ติดขัด เจ็บหน้าอก เสียหาย หรือเคลื่อนไหวไม่ได้ ควรปรึกษาแพทย์ทันทีหากเป็นไปได้ แนะนำให้โทรไปล่วงหน้า เพื่อสถานพยาบาลจะได้ให้คำแนะนำ

เราควรทำอะไรหากมีอาการของโรคโควิด 19 และควรจะไปพบแพทย์เมื่อใด

หากมีอาการไม่รุนแรงเช่นไอเล็กน้อยหรือไข้ต่ำๆ โดยทั่วไปแล้วไม่จำเป็นต้องพบแพทย์ อยู่บ้าน กักตัวเอง และติดตามอาการ ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางการในการแยกตัวเองจากผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตามหากคุณเป็นผู้ป่วยโรคโควิด 19 (ยืนยันโดยการตรวจ) ท่านควรปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ อย่างไรก็ตามหากท่านอยู่ในพื้นที่ที่มีการระบาดของมาลาเรียหรือไข้เลือดออก ท่านต้องเฝ้าระวังอาการไข้และไปพบแพทย์เมื่อไปสถานพยาบาล ควรสวมหน้ากากและเว้นระยะอย่างน้อย 1 เมตรจากผู้อื่นและไม่เอามือไปจับพื้นผิวต่างๆ หากเป็นเด็กป่วย ให้ดูแลเด็กให้ทำตามคำแนะนำนี้ด้วย ไปพบแพทย์ทันทีหากมีอาการหายใจลำบาก และ/หรือเจ็บหน้าอก หากเป็นไปได้ โทรไปก่อนล่วงหน้า เพื่อทางสถานพยาบาลจะได้ให้คำแนะนำ

โรคโควิด 19 แพร่ระบาดได้อย่างไร

เราสามารถรับเชื้อจากผู้ติดเชื้อโควิด 19 คนอื่น โรคนี้สามารถแพร่จากคนสู่คนผ่านทางละอองน้ำมูก น้ำลายจากจามหรือปากซึ่งออกมาเมื่อผู้ป่วยโรคโควิด 19 ไอ จามหรือพูด ละอองเหล่านี้ค่อนข้างหนัก ไปไม่ได้ไกล และจะตกลงสู่พื้นอย่างรวดเร็ว เราได้รับเชื้อโรคโควิด 19 ได้จากการหายใจเอาละอองเข้าไปจากผู้ป่วย เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะรักษาระยะห่างจากผู้อื่นอย่างน้อย 1 เมตร ละอองเหล่านี้ยังตกลงสู่วัตถุและพื้นผิวต่างๆ เช่น โต๊ะ ลูกบิดประตู ราวจับ และเมื่อคนเอามือไปจับพื้นผิวเหล่านั้นแล้วมาจับตา จมูกหรือปาก ก็จะมีเชื้อโรค นี่เป็นเหตุผลว่าทำไมเราจึงต้องล้างมือบ่อยๆด้วยน้ำและสบู่ หรือใช้แอลกอฮอล์เจลถูมือ

เราจะสามารถติดเชื้อโควิด 19 จากผู้ป่วยที่ไม่มีอาการได้หรือไม่

โรคโควิด 19 แพร่ทางละอองจากระบบทางเดินหายใจของผู้ป่วยเมื่อผู้ป่วยไอ จาม หรือมีอาการอื่นเช่น ไข้หรืออ่อนเพลีย ผู้ป่วยโควิด 19 จำนวนมากมีอาการเพียงเล็กน้อยโดยเฉพาะในระยะเริ่มแรก ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่เราจะติดเชื้อโควิด 19 จากผู้ป่วยที่ไอจามเล็กน้อยและไม่รู้สึกป่วยเลย

เราจะป้องกันตัวเองและคนที่เรารักได้อย่างไรหากไม่รู้ว่ามีเชื้อบ้าง

การรักษาสุขอนามัยของมือ การเว้นระยะห่าง รักษาการยาทในการไอ/จาม เป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำตลอดเวลาและเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะป้องกันตัวเองและคนที่เรารัก รวมถึงการรักษาระยะอย่างน้อย 1 เมตรจากผู้อื่น หลีกเลี่ยงสถานที่ที่แน่นขนัดไปด้วยผู้คนหรือสถานที่ที่อากาศไม่ถ่ายเท และคุณควรสวมหน้ากากอนามัยหากไม่สามารถเว้นระยะห่างทางกายได้

เราควรทำอะไรเพื่อป้องกันตัวเองและลดการแพร่ระบาดของโรค

ติดตามข่าวสารข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับการระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งหาได้จากเว็บไซต์ขององค์การอนามัยโลกและหน่วยงานด้านสาธารณสุขของท่าน หลายประเทศทั่วโลกมีตัวเลขผู้ป่วยยืนยันและหลาย

ประเทศกำลังมีการระบาดใหญ่ ทางบางประเทศประสบความสำเร็จในการชะลอการระบาด อย่างไรก็ตามสถานการณ์ไม่สามารถคาดเดาได้จึงควรติดตามข่าวสารต่อเนื่อง เราสามารถลดความเสี่ยงในการติดเชื้อหรือการแพร่เชื้อได้ด้วยการทำตามข้อควรระวัง ดังนี้

- ล้างมือบ่อยๆให้สะอาดด้วยแอลกอฮอล์เจลหรือด้วยน้ำและสบู่ เพราะการทำความสะอาดมือด้วยสองวิธีนี้เป็นทางเลือกเชื้อโรคที่อยู่บนมือเรา

- รักษาระยะอย่างน้อย 1 เมตร จากผู้อื่น เพราะเมื่อคนไอ จาม หรือ พูด จะทำให้เกิดฝอยละอองขนาดเล็กจากจมูกและลำคอซึ่งอาจมีเชื้อโรคได้ ถ้าอยู่ใกล้เกินไปก็จะหายใจเอาละอองเหล่านั้นเข้าไปด้วยซึ่งมีเชื้อโรคปนอยู่ ในกรณีที่คนนั้นไม่สบาย

- สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าหากไม่สามารถรักษาระยะห่างได้

- เลี่ยงการไปพื้นที่ที่ผู้คนรวมตัวหนาแน่นหรือการระบายอากาศไม่ดี เพราะเมื่อคนมารวมตัวกันเป็นจำนวนมาก เรามีโอกาสเสี่ยงที่จะเข้าไปใกล้ผู้ป่วยโควิด 19 และเมื่อคนหนาแน่นก็จะรักษาระยะห่าง 1 เมตรได้ยาก

- เลี่ยงการเอามือมาจับตา จมูกและปาก เพราะมือไปสัมผัสอะไรมาหลายอย่างและอาจไปสัมผัสเชื้อโรคมาด้วย เมื่อมือปนเปื้อนก็จะส่งต่อเชื้อโรคไปยังตา จมูกและปาก จากนั้นเชื้อโรคก็จะเข้าสู่ร่างกายและทำให้เราป่วย

- หักตัวเราเองและคนรอบข้างควรมีสุขภาพที่ดีเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ซึ่งหมายความว่าต้องปิดปากทุกครั้งไอหรือจามด้วยข้อพับแขนด้านในหรือด้วยกระดาษทิชชู จากนั้นทิ้งกระดาษทิชชูทันทีและล้างมือ เพราะละอองแพร่เชื้อได้ การมีมารยาทในการไอ/จามที่ดี เราก็ป้องกันคนรอบตัวจากเชื้อโรคอื่นๆ ด้วยเช่น หวัด ไข้หวัดและโรคโควิด 19

- อยู่บ้านและแยกตัวเองถึงแม้จะมีอาการเพียงเล็กน้อย เช่น ไอ ปวดศีรษะ ไข้ จนกว่าจะหายดี ให้ใครมาส่งเสบียงและสิ่งของจำเป็น แต่หากต้องออกจากบ้านให้ใส่หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันการไปแพร่เชื้อให้ผู้อื่น เพราะการเลี่ยงการสัมผัสกับผู้อื่นเป็นการป้องกันผู้อื่นจากเชื้อโควิด 19 และเชื้อโรคอื่นๆ

- หากมีอาการไข้ และ/หรือไอร่วมกับอาการหายใจลำบาก/ติดขัด ควรปรึกษาแพทย์ทันที หากเป็นไปได้ แนะนำให้โทรไปล่วงหน้า เพื่อสถานพยาบาลจะได้ให้คำแนะนำ เพราะหน่วยงานของรัฐและท้องถิ่นมีข้อมูลของสถานการณ์ล่าสุดในพื้นที่ของท่าน การโทรไปแจ้งล่วงหน้าจะทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถแนะนำท่านให้ไปยังหน่วยบริการทางการแพทย์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันตัวท่านเองและป้องกันการแพร่กระจายของไวรัสและเชื้อโรคอื่นๆด้วย

- ติดตามข่าวสารข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ เช่น องค์การอนามัยโลกและหน่วยงานสาธารณสุข เพราะทางการและท้องถิ่นจะให้ข้อมูลได้ดีที่สุดว่าคนในพื้นที่ควรจะทำอย่างไรเพื่อป้องกันตนเอง

ขณะนี้มีการรักษาโควิด 19 โดยเฉพาะหรือไม่

ขณะที่ยาแผนปัจจุบัน แผนโบราณและการรักษาตามบ้านหลายตำรับอาจทำให้สบายขึ้นและบรรเทาอาการได้ในกรณีที่อาการไม่รุนแรง แต่ก็ยังไม่มียาป้องกันหรือรักษาโควิด 19 โดยเฉพาะ องค์การอนามัยโลกไม่แนะนำให้ทานยาเองซึ่งรวมถึงยาปฏิชีวนะต่างๆไม่ว่าจะกินเพื่อป้องกันหรือเพื่อรักษา อย่างไรก็ตาม ขณะนี้มีการทดลองทางคลินิกเพื่อทดลองยาแผนปัจจุบันและยาแผนโบราณหลายสูตร องค์การอนามัยโลกอยู่ระหว่างการประสานความพยายามต่างๆที่จะพัฒนารักษาโควิด 19 นี้ และจะมาให้ข้อมูลข่าวสารเมื่อมีผลของการวิจัยออกมา

วิธีที่ได้ผลที่สุดที่จะป้องกันท่านและผู้อื่นจากโควิด 19 คือ

- การล้างมือบ่อยๆ และ
- เลี่ยงการเอามือมาสัมผัสตา จมูกและปาก
- ปิดปากและจมูกด้วยกระดาษทิชชูหรือข้อศอกเมื่อไอหรือจาม ทั้งกระดาษทิชชูทันทีและล้างมือให้สะอาด
- รักษาระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตรจากผู้อื่น
- สวมหน้ากากอนามัยเมื่อไม่สามารถรักษาระยะห่างได้

หลักการและเหตุผลในการออกมาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) ในเรือนจำ

จากสถานการณ์การพบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในประเทศไทยพบผู้ป่วยยืนยันสะสม จำนวน 63,570 ราย ผู้เสียชีวิตสะสม จำนวน 188 ราย โดยมีการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างในพื้นที่หลายจังหวัด ในส่วนของกรมราชทัณฑ์ พบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 19 แห่ง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน 77 ราย ผู้ต้องขัง จำนวน 578 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2564) ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในเรือนจำ ประกอบกับสถานการณ์การระบาดของโรคในประเทศไทยยังไม่สงบ เรือนจำและทัณฑสถาน จึงได้ดำเนินการเฝ้าระวังในช่องทางปกติเพื่อลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรคในเรือนจำ และเปิดให้มีการเฝ้าระวังผ่านทาง Application Line ในส่วนของบุคลากร ให้หลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่ชุมชนที่มีผู้คนจำนวนมาก งดกิจกรรมรวมกลุ่มสังสรรค์ รับประทานอาหารและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ ทั้งภายในและภายนอกสถานที่ราชการและพื้นที่เสี่ยง บุคลากรทุกคนต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะปฏิบัติหน้าที่และในสถานที่สาธารณะอื่น ในหน่วยงานมีมาตรการคัดกรองบุคลากรก่อนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำ

ในส่วนของผู้ต้องขังเข้าใหม่ ผู้ต้องขังออกศาล ผู้ต้องขังออกไปโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ หรือผู้ต้องขังที่ออกทำงานนอกเรือนจำ ก่อนกลับเข้าในเรือนจำให้ตรวจคัดกรองวัดไข้ และแยกกักตัวไว้ในห้องแยกโรคต่างหากจากผู้ต้องขังอื่นเป็นเวลา 21 วัน เพื่อสังเกตอาการ หากพบอาการผิดปกติหรือวัดอุณหภูมิได้ 37.5

องศาเซลเซียส ให้ประสานโรงพยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อตรวจวินิจฉัย ตรวจคัดกรอง วางแผนการรักษาหรือดำเนินการด้านสาธารณสุขอื่นใดที่เหมาะสม และกรมราชทัณฑ์ ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติของเรือนจำด้านการควบคุมผู้ต้องขังเพื่อรองรับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 เพื่อให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน/สถานกักกัน/สถานกักขัง ถือปฏิบัติ ดังนี้

การบริหารเจ้าหน้าที่

(1) ให้งดดำเนินการภารกิจการจัดการสนับสนุนในเรือนจำที่ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น งานด้านการอบรมและฝึกวิชาชีพ งานด้านการศึกษา งานจ่ายนอกเรือนจำ งานสาธิตนอกเรือนจำ เป็นต้นเว้นแต่เรื่องที่เป็นนโยบายสำคัญของรัฐหรือของผู้บริหาร เพื่อจะได้สามารถจัดเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในการกิจข้างต้น ไปปฏิบัติงานในส่วนที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น งานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง เป็นต้น

(2) หากเรือนจำสามารถดำเนินการได้ ให้จัดเจ้าหน้าที่ของเรือนจำออกเป็นชุดและให้แต่ละชุดเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในวันและเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อไม่ให้เกิดการรวมตัวและลดอัตราความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส และในกรณีที่เกิดการแพร่ระบาดจะได้มีเจ้าหน้าที่ชุดอื่นที่ไม่ได้สัมผัสเชื้อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทน ทั้งนี้ให้ผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยในการควบคุมผู้ต้องขังเป็นหลัก

(3) ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำทุกคนปฏิบัติต่อผู้อื่น (ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขังหรือผู้มาติดต่อราชการ) เสมือนว่าเป็นผู้ติดเชื้อ ดังนั้น จึงต้องป้องกันตัวเองให้ดี ไม่ว่าจะเป็นการสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา การล้างมือบ่อยๆ และการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

(4) เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังไปดำเนินการสอบสวนพิจารณาของศาลหรือไปเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ จะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ชุดพิเศษที่จัดขึ้นโดยเฉพาะโดยจะต้องแยกออกและไม่ปะปนกับเจ้าหน้าที่กลุ่มอื่น และห้ามไม่ให้เข้าปฏิบัติหน้าที่ภายในเรือนจำโดยเด็ดขาด

(5) ในขณะพักอาศัยอยู่ที่บ้านพัก ขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่แยกตัวออกจากบุคคลในครอบครัว และให้แยกของใช้ส่วนตัวไม่ให้ปะปนกับผู้อื่น

(6) ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่เดินทางเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงหรือพื้นที่ชุมชนที่มีคนจำนวนมากและให้งดการจัดกิจกรรมรวมกลุ่ม สังสรรค์ รับประทานอาหารและเครื่องดื่มในขณะนี้

(7) ให้หมั่นทำความสะอาดบริเวณโดยรอบเรือนจำและบ้านพักเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในบริเวณที่เป็นจุดสัมผัสรวม เช่น ราวบันได ลูกบิดประตู ก๊อกน้ำ เป็นต้น

(8) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จนเป็นเหตุต้องมีการกักตัวเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่มีความเสี่ยงไปด้วยนั้น

(8.1) ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเสี่ยงสูงแยกไปกักตัวในสถานที่ที่จังหวัดนั้นๆกำหนดหรือหากเป็นไปได้ เรือนจำควรจัดหาบ้านพัก/ห้องพัก/พลตที่เป็นห้องว่างหรือสถานที่อื่นใดที่มีความเหมาะสม สำหรับกักตัวเจ้าหน้าที่ที่มีความเสี่ยงสูง เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ต้องไปสัมผัสกับบุคคลในครอบครัวและบุคคลอื่น

(8.2) ให้ประธานเขตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จัดเจ้าหน้าที่จากเรือนจำต่างๆ ภายในเขต เรือนจำละ 1-2 คน หรือตามความเหมาะสม ไปช่วยปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำที่ประสบเหตุ

(9) ให้เจ้าหน้าที่ที่ได้อนุญาตให้เดินทางกลับภูมิลำเนาหรือเดินทางออกนอกพื้นที่ตั้งของเรือนจำ ดำเนินการเขียนรายงานการเดินทาง (ไทม์ไลน์) อย่างละเอียดเพื่อเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทุกครั้ง ให้ผู้บังคับบัญชาจัดให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ภายนอกเรือนจำ เป็นเวลา 14 วัน ไปพลางก่อน เพื่อลด ความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาผู้ต้องขัง

(10) ให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเตรียมความพร้อมอยู่ในพื้นที่ เพื่อจะได้มีกำลังสนับสนุนหากเกิดเหตุร้ายขึ้นใน เรือนจำ

(11) มอบหมายให้ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ ผู้ช่วยงานเจ้าพนักงานเรือนจำหรืออาสาสมัคร ผู้ต้องขังในเรือนจำให้ปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร

การบริหารพื้นที่

(1) สำหรับเรือนจำขนาดใหญ่ที่มีหลายแดน

(1.1) ควรจัดแบ่งพื้นที่ภายในเรือนจำ สำหรับใช้เป็นพื้นที่แยกขังและเฝ้าสังเกตอาการของ ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มเสี่ยงสูงให้เป็นสัดส่วน โดยแยกออกจากผู้ต้องขังกลุ่มอื่น และให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม ถือ ปฏิบัติตามแนวทางที่กองบริหารทางการแพทย์กำหนด

(1.2) หากมีเรือนจำชั่วคราวในสังกัดที่มีพื้นที่ห้องนอนที่เหมาะสม ก็สามารถใช้พื้นที่ดังกล่าว ในการแยกขังและเฝ้าสังเกตอาการของผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มเสี่ยงสูง โดยให้ผู้ต้องขังดังกล่าวอยู่ในเรือนนอน ตลอดเวลาจนกว่าจะครบระยะเวลาในการเฝ้าสังเกตอาการ

(2) สำหรับเรือนจำที่มีขนาดเล็กหรือเรือนจำแดนเดียว

(2.1) หากมีเรือนจำชั่วคราวในสังกัดที่มีพื้นที่ห้องนอนที่เหมาะสมก็สามารถใช้พื้นที่ของ เรือนจำชั่วคราวเป็นพื้นที่ในการแยกขังและเฝ้าสังเกตอาการของผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มเสี่ยงสูงได้

(2.2) หากไม่มีเรือนจำชั่วคราวในสังกัด ให้พิจารณาจัดหาพื้นที่ในเรือนจำเป็นพื้นที่ในการแยก ขังและเฝ้าสังเกตอาการของผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มเสี่ยง

(2.3) หากพื้นที่ในเรือนจำไม่เพียงพอ ให้ประสานไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อนำ ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มเสี่ยงสูงไปกักตัวยังสถานที่ที่จังหวัดกำหนด โดยในขั้นตอนนี้ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนและ วิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง การส่งตัวผู้ต้องขังออกไปรักษาตัวนอกเรือนจำ พ.ศ.2563 และอาจจะ ประสานกรมคุมประพฤติในการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ในการควบคุมตัว เพื่อแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ ด้วยก็ได้

การบริหารผู้ต้องขัง

- 1.ให้ผู้ต้องขังสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา ล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ แยกของใช้ส่วนตัวไม่ให้ปะปนกับผู้ต้องขังอื่น และเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เท่าที่สามารถทำได้
- 2.ให้งดการติดต่อสื่อสารระหว่างแดนของผู้ต้องขัง เพื่อลดอัตราความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส
- 3.ให้แยกห้องนอนของผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ ผู้ช่วยงานเจ้าพนักงานเรือนจำ หรืออาสาสมัครในเรือนจำที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับตัวผู้ต้องขัง/ผู้ต้องกักขังเข้าใหม่/ผู้ต้องขังป่วยหรือการตรวจค้น ไม่ให้ปะปนกับผู้ต้องขังกลุ่มอื่น
- 4.ให้ผู้ต้องขังหมั่นสังเกตอาการของตนเอง หากมีอาการไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก หายใจเหนื่อยหอบ จมูกไม่ได้กลิ่น ลิ้นไม่รับรส ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม เพื่อเข้ารับการตรวจคัดกรองจาก สถานพยาบาลและแยกขังเพื่อสังเกตอาการโดยทันที

การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์

- 1.ให้เรือนจำพิจารณานำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินการกิจของเรือนจำให้มากขึ้น เช่น ระบบการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) กับศาล การเยี่ยมญาติทางไกลหรือการเยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์
- 2.การพบทนายและพนักงานสอบสวนผ่านทาง แอปพลิเคชันการซื้อของฝากผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ รวมถึงการใช้ระบบการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) ระหว่าง เรือนจำกับโรงพยาบาลภายนอกในการดูแลผู้ต้องขังป่วย เป็นต้น
- 3.ให้เรือนจำส่งเสริมให้มีการฝากเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์เพื่อที่ญาติ จะได้ไม่ต้องเดินทางมาฝากเงินที่หน้าเรือนจำ
- 4.ให้เรือนจำพิจารณาใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชันไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้นเพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเรือนจำกับญาติผู้ต้องขังและลดปริมาณการเดินทางมาติดต่อที่เรือนจำของญาติผู้ต้องขัง
- 5.ให้เรือนจำพิจารณาใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการควบคุมผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำ เช่น การควบคุมผู้ต้องขังไปโรงพยาบาลเพื่อหลีกเลี่ยงการติดเชื้อมาจากผู้ต้องขังหรือบุคคลภายนอก

การบริหารเรือนจำ

- 1.ให้เรือนจำถือปฏิบัติตามมาตรการที่ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) และกรมราชทัณฑ์กำหนด โดยเคร่งครัด
- 2.ให้เรือนจำดำเนินการให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจแก่ผู้ต้องขังและญาติ เพื่อผ่อนคลายความเครียดและลดความวิตกกังวล

3.ให้เรือนจำประชาสัมพันธ์ให้ญาติผู้ต้องขังการเดินทางมาติดต่อราชการที่เรือนจำในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรค ในกรณีที่ญาติต้องการติดต่อสอบถามข้อมูลต่างๆ ให้ติดต่อผ่านช่องทางการสื่อสารที่ทางเรือนจำกำหนด สำหรับการจัดส่งเอกสารเพื่อดำเนินการทางด้านทัณฑปฏิบัติแก่ผู้ต้องขัง เช่นการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษจำคุก ให้ญาติผู้ต้องขังพิจารณาดำเนินการจัดส่งเอกสารทางไปรษณีย์ หรือช่องทางอื่น แทนการมาติดต่อส่งเอกสารที่เรือนจำ ทั้งนี้ เพื่อลดปริมาณการเดินทางมาติดต่อที่เรือนจำของญาติผู้ต้องขังในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรค

บทสรุป

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในประเทศไทย ที่ผ่านมามีต้องยอมรับและให้กำลังใจในการทำงานของบุคลากรด้านสาธารณสุข ที่สามารถควบคุมโรคไม่ให้ขยายเป็นวงกว้าง หรือถึงแม้บางสถานการณ์การระบาดจะเป็นวงกว้างบ้างแต่ก็ยังสามารถควบคุมและจำกัดการแพร่ระบาดของโรคได้ ในเรือนจำและทัณฑสถานก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีกรณีผู้ต้องขังหรือเจ้าหน้าที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ทีมงานเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขก็จะให้การช่วยเหลือโดยเร่งด่วน แยกตัวผู้ติดเชื้อไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาล รวมทั้งแยกกักตัวผู้สัมผัสโรคหรือผู้มีความเสี่ยงสูงไปกักตัวและตรวจหาเชื้อ โดยในเรือนจำและทัณฑสถานได้จัดให้มีโรงพยาบาลสนามเพื่อกักตัวผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงในการติดเชื้อ ซึ่งโรงพยาบาลสนามในเรือนจำและทัณฑสถานดังกล่าว ได้ผ่านการตรวจแนะนำจากโรงพยาบาลจังหวัดหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นไปตามมาตรฐานด้านการแพทย์ สรุปการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในเรือนจำหรือภายนอกเรือนจำ ที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตามมาตรการการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ของกระทรวงสาธารณสุข ล้างมือบ่อยๆ ให้สะอาดด้วยแอลกอฮอล์เจลหรือด้วยน้ำและสบู่ รักษาระยะอย่างน้อย 1 - 2 เมตร จากผู้อื่น สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา หลีกเลี่ยงการเข้าไปพื้นที่ที่มีผู้คนหนาแน่นหรือการระบายอากาศไม่ดี หลีกเลี่ยงการเอามือจับขี้ตา จมูกและปาก เพราะมือไปสัมผัสอะไรมาหลายอย่างและอาจไปสัมผัสเชื้อโรคมา อยู่บ้านและแยกตัวเองถึงแม้จะมีอาการเพียงเล็กน้อย เช่น ไอ ปวดศีรษะ ไข้ จนกว่าจะหาย หากมีอาการไข้ และ/หรือไอร่วมกับอาการหายใจลำบาก/ติดขัด ควรปรึกษาแพทย์ทันที

เอกสารอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เรื่อง แนวทางในการปฏิบัติของเรือนจำด้านการควบคุมผู้ต้องขังเพื่อรองรับ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 23 เมษายน 2564

https://www.m-culture.go.th/singburi/article_attach/article_fileattach_20200828153517.pdf

<https://www.who.int/thailand/emergencies/novel-coronavirus-2019/q-a-on-covid-19>

Coronavirus disease (COVID-19) questions and answers